

снюють органи держ. влади та органи місц. самоврядування. Спец. держ. органом тут є Мінприроди України.

Лит.: Кобецька Н. Р. Екологічне право України. К., 2007; Екологічне право України. Академічний курс / за ред. Ю. С. Шемшученка. К., 2008.

Ю. С. Шемшученко, М. І. Єрофеев.

ПРИРОДНІ РОСЛИННІ РЕСУРСИ – об’єкти росл. світу, що використовуються або можуть бути використані населенням для виробничих та ін. потреб.

Згідно зі ст. 4 ЗУ «Про рослинний світ» за своєю екол., госп., наук., оздоровчою, рекреаційною цінністю та ін. ознаками вони поділяються на П. р. р. загальнодерж. та місц. значення.

Так, до П. р. р. загальнодерж. значення належать: а) об’єкти росл. світу у межах внутр. мор. вод і тер. моря, континентального шельфу та виключної (мор.) екон. зони України; поверхневих вод (озер, водосховищ, річок, каналів), що розташовані і використовуються на території більш ніж однієї області, а також їх приток усіх порядків; природ. і біосф. заповідників, нац. природ. парків, а також заказників, пам’яток природи, бот. садів, дендрологічних парків, зоол. парків, парків-пам’яток садово-паркового мистецтва загальнодерж. значення; б) ліс. ресурси держ. значення; в) рідкісні і такі, що перебувають під загрозою зникнення, судинні рослини, мохопод., водорості, лишайники, а також гриби, види яких занесені до Червоної кн. України; г) рідкісні і такі, що перебувають під загрозою зникнення, та типові природ. росл. угруповання, занесені до Зеленої кн. України.

До П. р. р. загальнодерж. значення зак-вом України можуть бути віднесені й ін. об’єкти росл. світу.

До П. р. р. місц. значення належать дикорослі та ін. несільськогосп. призначення судинні рослини, мохопод., водорості, лишайники, а також гриби, не віднесені до природ. росл. ресурсів загальнодерж. значення.

До П. р. р. слід віднести: а) дикорослі рослини, гриби й утворені ними природ. угруповання; б) їх частини (наземна й підземна – квіти, кора, корені, стебла, плоди – горіхи та ягоди); в) залежно від життєвої форми – дерева, чагарники, трав’яний росл. покрив, ліс. підстилка, очерет та ін.; г) залежно від мети використання – техн., лікарські, пряно-ароматичні, харчові дикорослі рослини тощо.

Використання П. р. р. врегульоване ЗУ «Про рослинний світ». Так, за Законом воно відбувається в порядку заг. або спец. використання і відтворення П. р. р., що здійснюється власниками та користувачами (у т. ч. орендарями) зем. ділянок, на яких знаходяться об’єкти росл. світу.

У теорії екол. права склалося декілька поглядів щодо співвідношення понять «об’єкти росл. світу» і «П. р. р.». Одні науковці вважають, що об’єкти росл. світу є невід’ємними компонентами навколишнього природ. середовища, а П. р. р. утворюють частину цього природ. об’єкта, що використовуються як джерела задоволення різних потреб людини. Осн. відмінність між цими поняттями полягає в тому, що П. р. р. є тією частиною росл. світу, яка використовується. При визначенні П. р. р. як джерела споживання людиною блага

природи, як природ. компонента й використовувану властивість традиційно йому надається більш майнове забарвлення, ніж категорії «природ. об'єкт», яка несе в собі більше природоохорон. навантаження, тобто природ. росл. ресурси виступають безпосереднім об'єктом росл. світу, що використовується або може бути використаний населенням для власних потреб.

Ін. науковці ототожнюють поняття «П. р. р.» і «об'єкти росл. світу» з урахуванням того, що всі об'єкти росл. світу використовуються або можуть бути використані населенням для потреб в-ва та з ін. метою. Більш того, на їхню думку, неможливо назвати ті з них, які не тільки не використовуються сьогодні, а й використання яких у майбутньому з якихось причин буде неможливе, що зумовлено розширенням можливостей людства – техн., наук. тощо.

Лит.: Гетьман А. П. Проблеми кодифікації законодавства про рослинний світ: деякі міркування (коментар до Закону України «Про рослинний світ») // Вісник Академії правових наук України, 1999, № 3; Басай О. В. Правовий режим рослинного світу України: дис. ... канд. юрид. н.: 12.00.06. Івано-Франківськ, 2008; Соколова А. К. Флористичне право України: проблеми формування та розвитку. Х., 2009; Екологічне право / за ред. А. П. Гетьмана. Х., 2013; Туліна Е. Є. Правові засади використання рослинного світу. Х., 2017.

Е. Є. Туліна.

ПРИРОДНІ РОСЛИННІ УГРУПОВАННЯ – сукупність видів рослин, що зростають у межах певних ділянок та перебувають у тісній взаємодії як між собою, так і з умовами довкілля.

У спец. наук. літ. П. р. у. визначаються як фітоценози (росл. сусп-ва), які характеризуються не з точки зору видового складу рослин, а переважно з позицій чисельності і сполучення видів і різноманітних життєвих форм рослин, їх просторової структури і динаміки. За різноманітними класифікаційними ознаками вирізняють ліс., чагарникові, степові, ксеротичні, лучні, болотні, галофітні та водні угруповання.

ЗУ «Про рослинний світ» у ст. 1 П. р. у. розглядає як один із об'єктів росл. світу. Прав. регламентація збереження, використання й відтворення рідкісних, зникаючих і типових П. р. у. України, які підлягають охороні, і встановлення особл. прав. статусу цих природ. об'єктів містяться в Положенні про Зелену кн. України, затв. постановою КМУ від 29 серп. 2002.

Визначення П. р. у., які підлягають занесенню до Зеленої кн., здійснюється відповідно до методики, що затверджується Мінприроди України. Методика синфітосозологічної оцінки П. р. у., які підлягають охороні та занесені до Зеленої кн. України, затв. наказом М-ва охорони навколишнього природ. середовища України від 27 трав. 2009 № 257 і базується на принципах значущості домінуючих видів, що беруть участь у формуванні угруповання як функціональної, так і конкретно-тер. системи.

Лит.: Биологический энциклопедический словарь / гл. ред. М. С. Гиляров. М., 1986; Соколова А. К. Флористичне право України: проблеми формування та розвитку. Х., 2009.

Е. Є. Туліна.